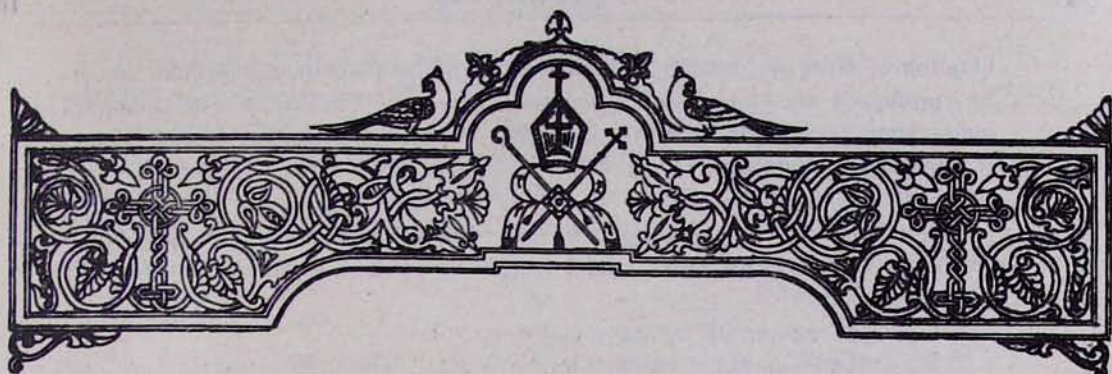

**ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ ԿՈՆԴԱԿԸ
ԵՐՋԱՆԿԱՀԻՇՍՏԱԿ Տ. Տ. ԳԵՎՈՐԳ Զ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՄԱՀՎԱՆ ՏԱՄՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԵԼԻՑԻ ԱՌԹԻՎ***

ՎԱԶԳԷՆ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ,
ՈՂՈՐՄՈՒԹԵԱՄԲՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԵՒ ԿԱՄՕՔՆ ԱԶԳԻՍ
ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊԵՏ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ,
ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԺ ՀԱՄԱԶԳԱԿԱՆ ՆԱԽԱՄԵԾԱՐ
ԱԹՈՌՈՅ ԱՅՐԱՐԱՏԵԱՆ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
ՍՐԲՈՅ ԿԱԹՈՒՂԻԿԷ ԷԶՄԻԱԾՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՍԱԽԱՆԴ ՍԻՐՈՅ ՈՂՋՈ՞ՅՆ ԵՒ ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆ
ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ ՄԵԾԻ ՏԱՆՆ ԿԻԼԻԿՈՅ
Տ. Տ. ԽՈՐԵՆԱՅ ԱՌԱՋՆՈՅ, ՊԱՏՐԻԱՐԺԻՆ ՀԱՅՈՑ ՍՐԲՈՅ
ԵՐՈՒՍԱՂԵՄԱՅ Տ. ԵՂԻԾԷԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ, ՊԱՏՐԻԱՐԺԻՆ
ՀԱՅՈՑ ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՅ Տ. ՇՆՈՐՀՔԱՅ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻՆ,
ՀԱՄՕՐԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ, ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՅ, ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՅ,
ՔԱՀԱՆԱՅԻՑ ԵՒ ՍԱՐԿԱԽԱԳԱՅ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՐԵՄՓՈՒՍԱՆԱԿԱՆ
ԺՈՂՈՎՈՅ, ԹԵՄԱԿԱՆ ԵՒ ԹԱՂԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՅ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՅՑ ԱՌԱՔԵԼԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՍՐԲՈՅ ԵՒ
ՍԻՐԵՑԵԱԼ ՀԱՄԱՅՆ ՀԱԽԱՏԱՑԵԱԼ ԺՈՂՈՎՐԴԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

**«Ի վախճանել առն արդարոյ, ոչ կորնչի յոյս»:
(Առակք ԺԱ 7)**

Հայոց հիմնաւորոց աշխարհէն, եկեր ու անցեր էին օրերը ձմրան: Արա-
րատի յաւերժական մայրաձորի տակ, Հայաստանի մայր հողը ծածկուեր էր
կրկին ծիլ ու կանաչով, ծաղիկ գորգերով: Հայ շինականը, աչքերը լեցուն

* Երջանկահիշատակ Տ. Տ. Գևորգ Զ կաթողիկոսի մահվան քսաներորդ տարեկիցի «տ-
բիվ վերահրատարակում ենք Ն. Ս. Օծուրյուն Տ. Տ. Վազգեն Ա Ամենայն Հայոց Հայրապե-
տի՝ լուսափողի կաթողիկոսի մահվան տասներորդ տարեկիցի կապակցությամբ գրած 9 մա-
յիս 1964 թվակիր կոնդակը («Էջմիածին» ամսագիր, 1964, № 5, էջ 5):

կեանքի երազով, իր պապերու արտոն ու այգին կը բանար, գոհութեան աղօթքը շրթներուն առ բարձրեալն Աստուած, երբ ա. Էջմիածնի կամարներուն տակ, խաղաղ, անվրդով, Իր աչքերը կը փակէր Հայրապետը Հայոց՝ Գեորգ Զ նորնախիջեանցին:

Գարնան պայծառ առաւօտ մըն էր՝ 1954 մայիս 9-ը:

Երախտագէտ հայ եկեղեցին և հայ ժողովուրդը ծանր սուգի դրօշ պարգեցին ու փառքով, աղօթքով, մայր հողին յանձնեցին յոգնած մարմինը մեծ Հայրապետին:

Այդ օրէն անցեր են արդէն տասը տարիներ:

Տարիները բազում յիշատակներ կը տանին իրենց հետ, յանձնելու համար զանոնք գիրկը գորշ մոռացութեան: Բայց կան յիշատակներ, որոնք անցնող տարիները առաւել կը լուսատրեն, առաւել կ'արժեւորեն ու կեանքի կը կոչեն: Ժամանակը ինքն է իրա դատաւորը մարդոց կեանքին, անոնց գործերուն: Աստուածային նախախնամութիւնը, պատմութեան դատաստանով, արդարութիւն կը գործէ:

Յիշատակը Գեորգ Զ կաթողիկոսին այդպէս ահա կը ներկայանայ այսօր, մեր գիտակցութեան առաջ:

Անձնատրոսութիւն մը, հոգիով ու մարմնով առողջ, ամրակոտ, Հայոց աշխարհի լեռներուն նման: Նկարագիր մը հզօր ու ազնիւ, խոր զգացումովը մարդկային քարոյականի քարձր արժէքներուն: Հաւատաւոր, աներեր հոգի և քաջ հովուապետ, աւելի քան վաթսուն տարիներու հաւատարիմ ծառայութեամբ: Ուխտեալ զինուոր և սին եկեղեցւոյ. և արթուն լուսարար ա. Էջմիածնի: Ծարտար նաւապետ փոթորիկներու պահուն, անվեհեր առաջնորդ Իր ժողովուրդին դէպի նաւահանգիստը խաղաղ ափերու: Պաշտպան հայրենեաց, խիզախ, աննահանջ, հայկական հոգիի մարմնացած վահան: Հայրենասէր՝ Իր ամբողջ էութեամբ, բովանդակ Իր կեանքով, մտածումներու և տեսիլքներու Իր ամբողջ աշխարհով, Իր կենդանի գործով:

Ահա Ան, երիտասարդ վարդապետ, մէկ ձեռքին մէջ բռնած խաչը Քրիստոսի, միւսին՝ գիրքը հայոց պատմութեան, աւելի քան քսան տարիներ կըրթական մշակ, հմուտ քարոզիչ և կազմակերպիչ հոգևոր կեանքի, Իր ծննդավայր Նոր նախիջեանի մէջ:

Կու գան սակայն մտայլ ու ծանր օրեր: Համաշխարհային առաջին պատերազմն է բռնկած: Արևմտեան Հայաստանի մէջ կը նահատակուի ժողովուրդ մը ամբողջ: Տեղահանութիւն, սով, արիւն և մահ: Սպանդի ճիրաններէն հրաշքով փրկուած, անվերջ կարաւաններ թշուառ հայերու, կը թափուին Արաքսի ափին:

Նորապսակ Գեորգ եպիսկոպոս, հուժկու ձեռքերով և հայ մարդու արի Իր սրտով, կանգնած է ամուր՝ գաղթականներու փրկութեան գործի առաջին գծերուն վրայ, կատարելով Իր պարտքը իբրև անձնդիր ու բարի հովիւ և հարազատ զաւակը հայ ժողովուրդին:

Պատերազմէն յետոյ դժուար տարիներ, ալեկոծումներ, հերոսական ճիգեր՝ բուժելու համար վերքերը հայոց վիրաւոր ազգին և վերաշինելու քանդուած կոտորը հայ հայրենիքին: Բայց շուտով ահա խաղաղութիւն և նոր վերածնունդ, երջանիկ կեանքի պայծառ լուսաբաց: Գեորգ եպիսկոպոս, զաւականը ձեռքին, բազում տարիներ Իր ուժերը ի սպաս կը դնէ հայ եկեղեցւոյ ամրապնդման գործին, Վրաստան, Հայաստան և ա. Էջմիածնի: Աստուծոյ խօսքը կը քարոզէ Ան իր ժողովուրդին. կը լուսատրէ, յոյս կը ներշնչէ ու կը մխիթարէ:

Մայր Աթոռ Է Ան իբրև տեղակալ կաթողիկոսի, երբ կը բռնկի նոր պատերազմ մը համաշխարհային:

Հայ ժողովուրդը ամբողջ, մէկ մարդու նման, ոտքի է կանգնած, ազատատենչ եղբայրական ժողովուրդներու կողքին, մղելու համար հայրենական սրբազան կոչի, խաւար ու դաժան չար ուժերու դէմ:

Հանգուցեալ Հայրապետը ներկայ է կրակի դիմաց, հայրենեաց պաշտպան հայ ժողովուրդի զաւակներուն հետ: Չեն մոռցուիր երբեք կոչերն Իր մարտի, քարոզներն Իր հուր և Իր ծաւալած կազմակերպչական գործը հսկայական, զինուորագրելու համար Հայաստանի և սփիւռքի բոլոր հայերը: Սատուցի Դաւիթի անունը կրող հրաապշերու շարասիւնները ընծաներն են Հայոց Հայրապետին, հայրենական փառապանծ յաղթանակին համար, օժանդակութեամբը նոյնքան հայրենասէր Գարեգին Ա. Հայրապետին Տանն Կիլիկիոյ, որ Սարդարապատէն յետոյ, անգամ մը ևս Իր անունը կ'արձանագրէր մեր ազգի պատմութեան գրքի մէջ ոսկի տառերով:

Եւ երբ հորիզոնէ հորիզոն, մեծ յաղթութեան շեփորները կը հնչէին, Գէորգ արքեպիսկոպոս, 1945-ի գարնան օրերուն, կ'օծուէր կաթողիկոս Ամենայն Հայոց, ողորմութեամբն Աստուծոյ և կամբովը ազգին:

Հայոց հին երկրի վրայ կ'իջնէր նոր առաւօտ և կը բացուէր հայրենաշէն կեանքի լուսեղէն ճամբայ:

Նոր կեանքի կը կոչուէր նաև հայ եկեղեցին:

Ծերունազարդ Հայրապետը Հայոց, ժամանակներու, պատերազմներու սերներէն յետոյ, ս. Էջմիածնի կամարներուն տակ, կը ստեղծէր ամէն բան գրեթէ ոչինչէն:

Մեծ հայրենասէրը եղաւ նաև մեծ հայրապետ:

Վերակազմեց միաբանութիւնը մեր Մայր Աթոռի, բացաւ դուռները հոգևոր ճեմարանին, հիմնեց «Էջմիածին» ամսագիրը, բարեկարգեց ու կազմակերպեց ներքին թեմերը, և բնականոն ու սերտ գործակցութեան կապեր հաստատեց մեր նուիրապետական Աթոռներուն և արտասահմանի մեր թեմերուն հետ:

Գէորգ Զ. կաթողիկոս, Իր հոգևոր բարձր հեղինակութեան ներքև, անխտով պահպանեց հոգևոր միութիւնը հայ եկեղեցւոյ և միաբանութիւնը հայ ժողովուրդին: Զի այդ է պատգամը հայոց պատմութեան և կամքն Աստուծոյ, որուն Միածին Որդին Հայաստան իջաւ և այնտեղ հաստատեց սրբութիւն սրբոցը ամենայն հայոց:

Հոգեւոյս Հայրապետը եղաւ ու մնաց մինչև Իր կեանքի վերջը՝ նաև մեծ աղօթող մը և պայքարող մը վասն խաղաղութեան համայն աշխարհի: Իր հեղինակատր խօսքը, Իր արդար ձայնը տեսալէս հնչեցին հզօր Էջմիածնի սուրբ բարձունքներէն:

Գէորգ Զ. կաթողիկոսի կեանքն ու գործը մարմնացումն իսկ են աստուածային խաղաղարար կամքին ու հայոց պատմութեան հարազատ ոգիին:

Ահա վաստակը Հայոց Հայրապետին, որուն մահուան տասներորդ տարեկիցը կը կատարենք մենք այսօր:

Ով գիտէ իր կեանքն ու իր գործը ընծայաբերել իր մայր ժողովուրդին, իր մայր հայրենիքին, ով կը տեսնէ յստակ, կեանքը ալեկոծող հոսանքներուն մէջէն, ազգի և մայր երկրի յաւիտենական շահերու ուղին, ան կը մնայ ճշմարտապէս մեծ և յիշատակութեան արժանի պատմութեան գրքին մէջ:

Կը տօնենք Գէորգ Զ. Հայրապետի յիշատակը, իբրև հայ եկեղեցւոյ ու հայ ժողովուրդի յաղթանակի օր: Կը տօնենք ուրախ, հպարտ սրտերով, որ Տէրը մեր եկեղեցիին պարգևեր էր հովուապետ մը մեծ, նման երանեալ Հայրա-

պետներուն, որոնք պայծառ հետք են թողած Հայոց աշխարհի երկնականմարին վրայ:

Տաւր տարի յետոյ, հինաւորց մեր երկրի վրայ, կրկին իջած է գարունը կեանքին: Նոյն Արարատի լաւերժական մայրաձորին ներքեւ, մայր հողն Հայաստանի գարթնած է կրկին, ու ծածկուած ծիւ ու կանաչով, վառ ծաղիկներով: Հայ շինականը նոյն երազներով, նոյն երգն իր շրթներուն, իր պապենական արտոյ կը հերկէ, երբ ա. Էջմիածնի լոյս կամարներէն աղօթք կը բարձրանայ դէպի երկինքը բարի՝ վասն խաղաղութեան հոգւոյն հանգուցեալ մեծագործ Հայրապետին մերոյ՝ Տ. Տ. Գեորգայ Զ կաթողիկոսին Ամենայն Հայոց:

Երանաշնորհ Հայրապետի հոգին, կեանքի միւս ափին, կը հանգչի խաւաղ, կը հանգչի երջանիկ, ու կ'ոգեշնչէ մեզ և պատգամ կու տայ բոլոր հայերու՝ ապրիլ անքաժան, սիրով միաբան, ամուր պահպանել լոյս հաւատքը մեր քրիստոնէական, ամբողջ, անխտով ու ծաղկեալ պահել ա. եկեղեցին, շէն, անշարժ պահել համայն հայութեան հոգևոր կեդրոն ա. Էջմիածինը մեր, և բոլորիլ սիրով, հաւատարմութեամբ, վերածնած Մայր Հայաստանի սուրբ հողի վրայ, կերտելու համար լուսափայլ ապագան հայ ժողովուրդին:

Այսու Մեր կոնդակաւ կը հրահանգենք, որ լուսաբնակ Գեորգ Զ կաթողիկոսի մահուան տասներորդ տարելիցին առթիւ, Հայաստանեայց բոլոր եկեղեցիներուն մէջ հոգեհանգստեան պաշտօններ կատարուին կիրակի, մայիս 10-ին:

«Երանի մեռելոցն, որք ի Տէր ննջեցին, զի գործք իւրեանց չոգան զհետ ճոցա» (Յայտնթ. ԺԴ 13):

Ողջո՛յն և փա՛ռք Գեորգ Զ մեծ Հայրապետի լոյս յիշատակին:

Ողջո՛յն և փա՛ռք հայ առաքելական ա. եկեղեցիին և հայ հաւատացեալ համայն ժողովուրդին:

Ամէն:

Կալ Տէր

ՄԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԱՐԷ ԵՒ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Տուա կոնդակա յ-9-ն մայիսի
1964 փրկչական ամի,
և ի տոմարիս հայոց ՌՆԺԳ,
ի մայրավանս սրբոյ Էջմիածնի:

